

En siste hilsen

Taler

Jacob Stenersen Worm-Müller

Dato

22 juli 1945

Sted

London

Omstendigheter

Radiotale

1 Det er siste gang jeg taler til dere fra Kringkastingen i London. I nesten 5 år var det krigssituasjonen, Norges nødstid, som alle våre tanker og krefter samlet seg om. I dag vil jeg tale om fredens problemer, om den nye verden vi skal skape og som San Francisco-konferansen la grunnlaget til.

5

Det er over 3 uker siden vi forlot byen ved the Golden Gate. Så lang tid tar det å komme gjennom det veldige amerikanske kontinent og over Atlanterhavet. Det var som å komme fra en helt annen verden, fjernt fra Europa og hvor kampen mot Japan var det som menneskenes interesse konsentrerte seg om.

10

Det var tider hvor vi der ute var ensomme, hvor vi følte hvor langt borte vi var fra det land vi elsket, og hvor hjemlengslen virket opprivende. Det var i de dagene da Norge ble fritt igjen, det var den første 17. mai i Eidsvolls ånd, det var den dagen vi alle hadde sett fram til i de mørke, tunge utlendighetens år, den 7.

15

juni da Kongen endelig kom seilende hjem.

Det var bittert å være borte fra alle sine kjære i slike høytidsstunder.

20

Men vi visste at vi nettopp i San Francisco hadde fått en stor oppgave, som var uttrykk for det norske folks høyeste ønske, å skape en grunnlov som kunne gi en lidende krigsherjet verden fred og sikkerhet. San Francisco-konferansen var en enestående begivenhet og den ble en suksess. For første gang etter en stor krig fikk de små stater anledning til å gjøre sin innflytelse gjeldende, og i alle spørsmål angående sikkethetsorganisasjonen å la sin røst høre.

25

Det var ikke tilfelle etter forrige krig, da Folkeforbundet ble grunnlagt, og heller ikke ved oppgjøret etter Napoleonskrigen. Derfor er den grunnlov som hver stat

nå skal ratifisere skapt Ved 50 nasjoners samarbeid.

30

Det ble aldri lagt hindringer i veien for noen til å framkomme med sin kritikk og nye forslag. I utallige komitè-møter og i kommisjonene etterpå sto det enhver delegasjon fritt å hevde sin mening. Det kunne komme til skarpe brytninger mellom motsatte oppfatninger, men alle vanskeligheter ble løst ved forhandling, ved viljen til samarbeid. Vi visste alle, at maktet vi ikke oppgaven, drev verden ut i kaos. Konferansen tok derfor lang tid, men det oppmuntrende var, at jo lenger vi var sammen, dess bedre lærte vi å forstå hverandres synspunkter og bli inspirert av fellesskapets ånd.

35

Det er ikke riktig når det ble talt om stadige kriser og at de mindre stater stod mot de 3 stormakter. Vi var alle klar over at disse stormakter, som hadde gjort den avgjørende innsats for seieren, også måtte ha hovedansvaret for sikkerheten. Men vi gjorde det også klart at de små folk måtte ha sin rettmessige plass i den nye sikkerhetsorganisasjon. Derfor gir The Charter uttrykk for begge disse oppfatninger.

45

Det er heller ikke riktig at de seirende stormakter var umedgjørliche. Russland gikk med på en rekke viktige innrømmelser og viste klart at det gikk positivt inn for den nye organisasjon. De amerikanske representanter for begge partier stod samlet om den tanke at De forente stater av all makt skulle støtte en universal sikkerhetsordning. I 1919 stod partiene mot hverandre og tok dermed grunnlaget vekk for president Wilsons folkeforbund.

50

Storbritannia og Det britiske imperiums representanter gav denne gang et avgjørende bidrag når det gjaldt å trekke opp prinsipper for kolonistyret og det nye mandatsystem.

55

Det var visstnok satt visse grenser for vår oppgave sorn vi ikke kunne gå utenom. Vi måtte bygge på Dumbarton Oaks-forslaget og jalta-møtets beslutninger. Det vil si vi måtte godta stormaktenes veto som er uttrykk for den nye organisasjonens ide. Alt beror jo på at stormaktene er enige og at vi allee i fellesskap løser stridsspørsmålene. Men innenfor denne ramme blir Dumbarton Oaks-forslaget i høy grad forbedret og utdypet. Det er rettens, rettferdighetens og humanitetens prinsipper som er den nye sikkerhetsordningens vernende ledd. Generalforsamlingen er nå blitt hovedorganet for verdensopinionen, Nasjonenes Town Council Meeting, som senator Vanderberg kalte den. Det

60

65

nye kapitlet om mandatstyret er blitt et av de store frihetsbrev i vår nyere historie. Det økonomiske og sosiale arbeid har nå fått en hovedplass i organisasjonen.

Det er ikke noen fullkommen grunnlov som er skapt, den har sine mangler og den kan sikkert forbedres, men den vil kunne gi verden sikkerhet og fred hvis vi bruker den i den rette ånd.

Det var følelsen av at vi var på riktig vei som preget de siste ukers arbeid. Det var en stigning i konferansen. En gradvis vekst fra skepsis til en nøktern optimisme. Derfor hadde de siste møter et høytidspreg vi aldri kan glemme. Det var et stort øyeblikk da de 50 delegasjoners formenn vedtok den nye grunnlov ved å reise seg. Som president Lord Halifax sa: "Dette er historie." Det var en betagende stemning over det siste møte etter at delegasjonene hadde undertegnet grunnloven.

De forente staters nye president avsluttet det. Hans tale gjorde et mektig inntrykk, ikke som et oratorisk mesterverk, men ved dens soliditet og tyngde. Han inngav tillit, vi følte at denne enkle mann talte på vegne av hele det amerikanske folk, at denne gang var De forente stater fullt ut med.

Handlingens tid er nå inne, sa president Truman. Det står nå til hvert folk å skape en ny og bedre verden, bygd på rettferdighet og ikke på hevn, på kjærlighet og ikke hat. Vi må alle lære samarbeidets kunst, ikke bare innen hvert folk, men mellom alle folk.

Dette er de unges stolte oppgave, de som blir kjernen i hjemme- og utefronten.

Norge har i dag en enestående posisjon i verden. jeg har selv ved stadige reiser - først rundt jorden for å nå England - så i Irland, på Island og Færøyane, i Sverige, i Frankrike og nå igjen i Amerika og Storbritannia, hatt anledning til å se hvor æret og respektert Norge er. Det skyldes i første rekke at vi tok opp kampen den 9. april, at vi ikke lot oss narre til en selvødeleggende kapitulasjon sommeren og høsten 1940, og at det norske folk valte ofrets vei framfor kornpromiss med djevelen, for å verge loven og retten. Derfor vant vi livet gjennom døden.

Men denne posisjon, denne goodwill, stiller store krav til oss. La oss sette alle

våre krefter inn for i freden å høste fruktene av det vi vant i krigen.

110 Det er siste gang jeg taler til dere fra London i krigsårene. Det har ofte funnet
sted i angstfulle øyeblikk hvor det har sett mørkt ut og hvor jeg visste at krigen
ville ta lang tid og at dere var i nød og trengsel. Men jeg visste samtidig at dere
ville høre sannheten, selv om den var bitter, og jeg var sikker på at dere ville
holde ut gjennom alle lidelser. Gjennom kringkastingen levde jeg med dere i alle
disse år, selv om jeg ofte følte hvor fattige ordene var mot ofret og handlingen.

115

Om noen dager møtes vi igjen på hjemlandets jord i felles arbeid for en ny tids
drømmer og idealer.

Gud bevare Kongen og fedrelandet.

120

Kilde

Til Norge-Taler&Arikler gjennom krigsårene 1939-1945 (H.Aschehough&co, Oslo, 1946)

Emner

Demokrati, Frihet, Krig, Radiotale

125

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-siste-hilsen>

130

135

140